

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 1^η ΚΑΙ ΤΗ 15^η ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
» ἑξάμηνος » » » 2 50
» τριμηνος » » » 1.50
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ὑνδρομαὶ εἶναι προπληρωταὶ
Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο Χανία
ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Γίνεται γνωστὸν εἰς τοὺς κ. Συνδρομητὰς ἐκ τῶν ἄλλων νομῶν ὅτι ἀντιπρόσωποι τῆς «Προόδου», εἰς οὓς παρακαλοῦνται καταβάλλοντες τὰς συνδρομὰς τῶν νὰ λαμβάνωσι τὰς σχετικὰς ἀποδείξεις, τυγχάνουσιν ἐν Ρεθύμνῃ μὲν ὁ κ. Μιχ. Πρεβελάκης καθηγητὴς, ἐν Ἡρακλείῳ δὲ ὁ κ. Ν. Πετρίδης διευθυντὴς Δ. Σχολείου, καὶ ἐν Νεαπόλει ὁ κ. Ι. Χατζιδάκης διευθυντὴς Δ. Σχολείου.

Περιεχόμενα: Γονεῖς καὶ τέκνα. — Συμβολὴ εἰς τὴν Ἰστορίαν τῆς Κρήτης ὑπὸ Δ. Γεωργακάκη. — Ἐσπεράντο, νέα γλῶσσα. — Ἐπιστημονικά: Ὁ ἑναττος οὐρανός. Διάφορα. — Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Διδασκαλείου Ἡρακλείου. — Ποικίλα.

ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ

Ὀλίγοι ἴσως ἐκ τῶν γονέων καὶ ἔτι ὀλιγώτεροι ἐκ τῶν μελλόντων πατέρων ἔχουσι κατανοῆσαι δεόντως ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἀνατρέφειν τέκνα ἠθικὰ εἶναι ἢ λεπτοτάτη καὶ ὑψηλοτάτη συγχρόνως δὲ καὶ ἡ δυσκολωτάτη τῶν τεχνῶν· καὶ ὅμως τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι διὰ ν' ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα του ἠθικῶς, τουτέστι διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ εὐσεβῆ, δίκαια, ἐργατικά, καὶ ἐνάρετα ἀπαιτεῖται ἐπιτηδεύτης καὶ καρτερίᾳ οὐχί τυχαίᾳ; ἢ τίς γνωρίζει ἔργον ἄλλο σπουδαιότερον καὶ δυσχερέστερον; Ἐν τούτοις οἱ πλεῖστοι διὰ νὰ μάθωσι μὲν ἔργον οἷον εἰς ποτε, οἷον διὰ νὰ πελεκῶσι λίθους, ἢ νὰ ῥάπτωσιν, ἢ νὰ ὑφαίνωσι κ.τ.τ. μαθητεύουσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ μοχλοῦσιν ἀρκετά, νομίζουσιν ὅμως ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη οὐδὲ νὰ σκεφθῶσιν ἐπὶ στιγμὴν ὅταν πρόκηται νὰ χειρισθῶσι τὸ λεπτότατον τῶν ὄντων, τουτέστι τὴν ψυχὴν τῶν τέκνων τῶν. Ἡ ἀγνοία τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων, ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέσα ἅτινα πρέπει νὰ μεταχειρίζονται διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τῶν, φθάνει ἐν γένει εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον· ἐδιδάχθησαν μὲν πλεῖστα ἄλλα δευτερεύοντα πράγματα ἀλλ' ἐλησμόνησαν ν' ἀσχοληθῶσι καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἥτις εἶναι τὸ πρῶτιστον καὶ τὸ σπουδαιότατον τῶν

ἔργων· διότι ἐκ τῆς ἀνατροφῆς ταύτης ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐτυχία τῶν τέκνων ἡμῶν καὶ ἐπομένως ἡ εὐτυχία καὶ ἡ καλὴ ἢ κακὴ φήμῃ ἡμῶν αὐτῶν· ἂν πάντα τὰ τέκνα ἀνατρέφοντο καλῶς ὑπὸ τῶν γονέων τῶν, τὰ ἐγκλήματα καὶ ἡ δυστυχία θὰ ἐξηφανίζοντο σχεδὸν ἐκ τοῦ κόσμου· εἶναι ἀναμφύρρηστον ὅτι τὰς μεγίστας συμφορὰς οἱ ἄνθρωποι πάσχουσι διότι δὲν ἐφρόντισαν ἐγκαίρως καὶ ἐπαρκῶς περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων τῶν ἄλλ' ἐγκατέλειψαν αὐτὰ ἄνευ ὁδηγοῦ εἰς τὰ ἐνστικτὰ τῶν καὶ εἰς τὰ κακὰ παραδείγματα.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ στοργὴ καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ὑπαγορεύει εἰς ἡμᾶς κατὰ προσέγγισιν τὸ ἐκάστοτε πρακτέον, ἀλλὰ τὸ ἀκατὰ προσέγγισιν δὲν ἀρκεῖ προκειμένου περὶ ἔργου τόσον ὑψηλοῦ καὶ τόσον δυσκόλου· πρέπει ὁ γονεὺς νὰ ἔχῃ σκεφθῇ ὠρίμως, νὰ ἔχῃ μελετήσῃ καὶ ἐπωφεληθῇ ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις ἐκείνων, οἵτινες εἰδικῶς ἡσχολήθησαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὅσον εὐφυῆς καὶ ἂν εἶναι ὁ γονεὺς, δύναται πάντοτε νὰ διδαχθῇ ἀρκετὰ πράγματα ἐκ τῆς πείρας καὶ τῶν παρατηρήσεων τῶν ἄλλων. Οὐδὲ πρέπει ν' ἀναμένη τις τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν θὰ γείνη πατὴρ ἢ μήτηρ διὰ ν' ἀτχληθῇ τότε μόνον περὶ τὸ ἀντικείμενον τούτου, τούναντίον ὀφείλομεν νὰ παρασκευασθῶμεν ἐκ τῶν προτέρων, διότι πιθανόν εἶναι νὰ ἐπιλειπῇ ἡμᾶς ὁ χρόνος τότε. Ἐὰν διὰ νὰ γείνη τις δημοδιδάσκαλος πρέπει νὰ σπουδάζῃ ἐπὶ 10 καὶ πλέον ἔτη, βεβαίως διὰ νὰ μάθωμεν ν' ἀνατρέφωμεν τὰ τέκνα μας πρέπει ν' ἀσχοληθῶμεν ἐπὶ τινα τοῦλάχιστον χρόνον, διότι ἀμφοτερά τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι ἐξ ἴσου λεπτὰ καὶ σπουδαῖα.

Διὰ τὴν παρασκευὴν δὲ καὶ τὰς φροντίδας ταύτας ἕκαστος γονεὺς ἔχει ὑποχρέωσιν καὶ καθήκον νὰ φροντίσῃ· διότι ἀφοῦ ἡμεῖς ἠθελήσαμεν νὰ τὰ γεννήσωμεν, ἡμεῖς καὶ ὀφείλομεν νὰ καταστήσωμεν τὸν βίον αὐτῶν εὐτυχῇ ἐφ' ὅσον δυνάμεθα· γεννῶντες τὰ τέκνα ἡμῶν συνάπτωμεν οἰκνεί χρέος πρὸς τὴν κοινωνίαν, διότι ἡμέραν τινὰ τὰ τέκνα ταῦτα θὰ γείνωσιν ἐργάται, πολῖται, σύζυγοι, πατέρες, μητέρες, καὶ ἂν συμπεριφέρωνται κακῶς, ἂν προξενῶσι λύπας ἢ δυστυχίας εἰς τοὺς ὁμοίους τῶν, ἡμεῖς εἴμεθα ἐμμέσως ὑπεύθυνοι διὰ πάσας ταύτας τὰς δυστυχίας.

(Ἀκολουθεῖ)

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Γνωστὸν εἶναι πᾶσι τοῖς περὶ τὴν Ἱστορίαν τῶν Μέσων αἰώνων καὶ τῆς Τουρκοκρατίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀσχολουμένοις πόσῃ συμβολὴν παρέσχον αὐτῇ τὰ λεγόμενα ἐπιγραφικὰ χαράγματα (graffiti) ἤτοι ἐπιγραφὰι δι' ἀκίδων κεχαραγμέναι ἐπὶ τῶν στύλων ἢ τῶν τοίχων ἀρχαίων οἰκοδομημάτων, χριστιανικῶν ναῶν κ.τ.τ.

Παρ' ἀρχαίαις ταῦτα εἶναι ἐλάχιστα γνωστά· μνησίαν τούτων εὐρίσκουμεν μόνον παρὰ Λευκιανῷ ἐν τοῖς Ἑταιρικοῖς διαλόγοις 4, 3 ἔνθα λέγεται: ἐγὼ ἐμεμνήμην, ὅτι κατὰ τοίχου τινὸς ἔλεγε καταγεγράφθαι τούνομα ἐν Κεραμεικῷ· ἐπεμψα οὖν Ἀκίδα κατασκεψομένην· ἢ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ἤρε, τοῦτο δὲ μόνον ἐπιγεγραμμένον εἰσόντων ἐπὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τῷ Διπύλῳ «Μελίττα φιλεῖ Ἑρμότιμον» καὶ μικρὸν αὖθις ὑποκάτω «ὁ ναύκληρος Ἑρμότιμος φιλεῖ Μελίτταν». Εἰ δὲ τῶν ἀρχαίων μνημείων ἐκείνο ἐρ' οὐ μόνον εὐρέθησαν ἀρχαῖα χαράγματα εἶναι τὸ χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Θρασύλλου ἐρ' οὐ ὁ κ. Κ. Ζησίου ἤρυν ἐπτά ὧν ἐν ἔχει ὧδε: «εὐτύχει Θεό· δωρε». Κατὰ τοὺς μέσους δ' ὅμως καὶ νεωτέρους χρόνους διεδόθη σὺν τῷ χρόνῳ ἢ συνήθειᾳ ν' ἀναγράφωσιν ἐπὶ τῶν κίωνων καὶ τῶν τοίχων διαφόρων οἰκοδομημάτων τὰ σπουδαιότερα τῶν συγχρόνων γεγονότων, οἷον πολέμους, λοιμούς, λιμούς, δισσημίας, θανάτους ἐπιφανῶν προσώπων, ὀνόματα ἀρχιερέων, ἀρχόντων κ.λ.

Ὁ πρῶτος ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν τῶν νεωτέρων εἰς ταῦτα εἶναι ὁ μακαρίτης Πιττάκης, ὅστις ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι (τῶν ἐτῶν 1852—1860) ἐδημοσίευσεν πολλὰ, εἰ καὶ τινὰ ἐσφαλμένως· τῷ παραδείγματι τούτου ἠκολούθησαν πολλοὶ ἐν οἷς ὁ Λάμπρος⁽¹⁾, Σακελιῶν, Λαμπάκης⁽²⁾, καὶ πρὸ πάντων ὁ Ζησίος⁽³⁾, οἵτινες μετ' ἐπιμελείας καὶ ἐπιστάσις ἐξήτασαν τὰ εὐρίσκαμενα ἐν τῷ λεγομένῳ Θεσίῳ, τῇ λεγομένῃ Στοᾷ τοῦ Γυμνασίου τοῦ Ἀδριανου, ἐν τοῖς στύλοις τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, τῇ Ἀκροπόλει (ἃ καὶ τὰ πάντων ἀρχαιότατα εἶναι) καὶ ἄλλαχού· τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων τῆς Θεοτόκου Σωτείας Λυκοδήμου (τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσικῆς ἐκκλησίας) περισυλλεχθέντα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις διαμένοντος λογιῶν Ρώσου ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίου ἐν ἰδίᾳ μονογραφίᾳ⁽⁴⁾.

Αὐτόδηλον δ' εἶναι, ὅτι διὰ τὴν πτωχοτάτην ἡμῶν Ἱστορίαν τῶν χρόνων ἐλείπων τὰ χαράγματα

ταῦτα εἶναι σπουδαιότατα, ἅτε παρέχοντα πληθύνειν εἰδήσεων ἐστ' ὅτε μὲν ἀστείων ὅλως καὶ ἀδιὰφώρων ἡμῖν πλειστάκις δ' ὅμως πολυτιμοτάτων εἴτε ὡς παρεχουσῶν ἄγνωστα τέως ἱστορικὰ γεγονότα, εἴτε ὡς ἐπιβεβαιουσῶν τοιαῦτα οὐχὶ ἀκριβῶς οὐδὲ ἀσφαλῶς ἄλλοθεν γνωστά⁽¹⁾. διὰ τοῦτο τὰ μέγιστα πρὸς τὴν Ἱστορίαν ἀμαρτάνουσιν οἱ ἐκ κακῶς νοουμένου ζήλου ἐπιχρίοντες τοὺς τοίχους παλαιῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιῶν καὶ μόνων χωρὶς προηγουμένως μετ' ἐπιστάσεως νὰ ἐξετάσῃσι τὰ ἐπ' αὐτῶν κεχαραγμένα· καὶ ἀπευθύνοντες ἐντεῦθεν θερμοτάτην ἐκκλησίαν πρὸς πάντας καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους, ὅπως μὴ ἐπιτρέπωσιν ἐπισκευὰς τοιαύτας, ἐὰν μὴ πρότερον εἴτε αὐτοὶ εἴτε ἄλλοι εἰδικοί ἐξετάσωσι τὰ ἐπισκευαζόμενα οἰκοδομήματα, διότι εἶναι κίνδυνος ν' ἀπολέσωμεν εἰδήσεις πολυτιμοτάτας ἃς ἐπὶ ματαίῳ ἄλλοτε ἀλαχοῦ θ' ἀναζητήσωμεν.

Ἐκ τούτων ὀρμώμενος ἐξήτασα τοὺς τοίχους τῆς ἐν Ἀκρωτηρίῳ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἀγ. Τριάδος καὶ ἤρυν πολλὰ τοιαῦτα χαράγματα, ὧν δ' ὅμως τὰ πλείω σφόδρα δυσεξήμβλητα διότι λίαν ἐπιπολῆς ὄντα γεγραμμένα κατεστράφησαν τὸ μὲν ὑπὸ τῆς τῶν καιρῶν ἐπηρείας τὸ δὲ ὑπὸ ἀνοήτων ἀνθρώπων, οἵτινες θέλοντες πανταχοῦ νὰ φαίνεται τό, ἄλλως ἄγνωστον, ὄνομά των, ἀπέξον τὰ παλαιότερον γεγραμμένα, ὅπως ἐπὶ λείου τοῦ λίθου γράφωσιν αὐτό. Ἐκ τούτων τῶν χαραγμάτων παρατίθημι ἤδη ἐν ἀναγράφον λοιμὸν ἐνσκήψαντα εἰς Κρήτην κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα καταλείπων εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν τὴν τῶν λοιπῶν δημοσίευσιν. Ἐπειδὴ δὲ, καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, οὐδαμοῦ σχεδὸν⁽²⁾ ἐγράφη εἰδικῶς περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ λοιμῶν, ἐπειράθην, λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τούτου, νὰ καταγράψω τοὺς γνωστούς μοι⁽³⁾ ἐνταῦθα ἐπὶ Ἑνετῶν καὶ Τούρκων, διδοὺς ὥθισιν εἰς ἄλλους καὶ μέσων καὶ χρόνου πλείονος εὐμοιροῦντας, τελειότερον νὰ ἐπεξεργασθῶσι τὸ θέμα τοῦτο, ὅπερ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐλαχίστην ἐχόντων σημασίαν εἰς τὴν πάτριον ἱστορίαν. Πρώτην μνησίαν λοιμοῦ ἐν Κρήτῃ ἔχομεν τῷ ἔτει 1330 ἐπὶ τοῦ δουκὸς Μαρίνου Μαυροκίνου λίαν θανατηφόρου, πρὸ πάντων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς νήσου· κατὰ τὸν λοιμὸν τοῦτον ὀλίγου δεῖν κατεστρέφετο ἅπανα ἡ πόλις αὕτη· πλὴν πολλῶν ἄλλων ἀπέθανον τότε οἱ γονεῖς τοῦ Πέτρου Φιλάργου⁽⁴⁾ τοῦ κατόπιν (1409—1410) πάπα Ἀλεξάνδρου τοῦ Ε' (πρβλ. Papadopuli, Historia Gymnasii Patavini T. II σελ. 161 καὶ Corneli, Creta sacra⁽⁵⁾ T. II, σελ. 309).

(1) Πρβλ. Δ. Καμπούρογλου: Ἱστορία Ἀθηναίων Τομ. Γ' σελ. 148—9, καὶ Κ. Ζησίου: Σύμμικτα, ἐν προλόγῳ σελ. 6.

(2) Ὅλιγα ἔγραψεν ὁ Γ. Καλαϊτάκης ἐν «Φιλολογικῇ Πατρὶδι» 18 Ἰουνίου 1900.

(3) Τινὰς τούτων μοι κατέστησε γνωστούς ὁ ἀγαπητὸς καὶ ποθεινὸς φίλος Ν. Κ. Χ. Κωστής.

(4) Περὶ τούτου ἴδε Μ. Ρενιέρη «Ἱστορικαὶ Μελέται» Ἀθ. 1881.

(5) Τὰς εἰς τὴν Creta Sacra παραπομπὰς ἐξηκριβώσατό μοι ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος Ἑμμ. Παντελάκης ἐκ τοῦ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου ἀποκειμένου ἀντιτύπου τοῦ βιβλίου τούτου.

(1) Ἰδ. Παρνασσὸν τοῦ 1881 «Πρόχειρά τινὰ περὶ τῶν πηγῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἱστορίας κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

(2) Ἰδ. Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία τῆς Μονῆς Δαφνίου ἐν Ἀθήναις 1889.

(3) Ἀνακοινώσις Κ. Ζησίου ἐκ τοῦ Λιθίνου Χρονικοῦ ἐν Μνημείοις Ἀθηνῶν ὑπὸ Δ. Καμπούρογλου Τόμ. Α' σελ. 191 καὶ ἐξ καὶ 308 καὶ ἐξ.—Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἑθνολογικῆς Ἑταιρείας (1885) Τεύχος Ε'.—Κ. Ζησίου Σύμμικτα. Ἀθήνησι 1892.

(4) Περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαίων Χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν. Πετροῦπολις 1874.

Ὅτε δὲ τῷ 1352 ὁ Ἑνετὸς ναύαρχος Pisani ἦλθεν εἰς Κρήτην καὶ ἀπεβίβασεν εἰς τὰ νοσοκομεῖα τῶν διαφόρων πόλεων τῆς νήσου ἀσθενεῖς πρὸς νοσηλείαν, ὁ λοιμὸς ἐκ τούτων διαδοθεὶς ἀνὰ πᾶσαν τὴν νήσον ἐπέφερε φοβεράν καταστροφὴν· ἐντεῦθεν δὲ διεδόθη καὶ εἰς πλοῖα Γενουατῶν ἐν Κρήτῃ τότε εὑρισκόμενα (πρὸλ. Sismondi, Histoire des re-publiques Italiennes Τομ. IV, σελ. 162—163).

Εἶχεν ἤδη ἀνακηρυχθῆ ἡ Κρήτη (τῷ 1363) Δημοκρατία αὐτοκρατῆς καὶ ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν σептὴν προστασίαν τοῦ Ἀγίου καὶ θαυματουργοῦ Τίτου, ἀποστόλου καὶ πάτρωνός της, ἔγχαρις ὁ Κρητικὸς λαὸς ἀνέπνεε τὴν ζωοποιὸν τῆς ἐλευθερίας αὔραν καὶ περιχαρεῖς οἱ κάτοικοι τῆς ἡρωϊκῆς νήσου ἐπανηγύριζον τὴν ἀπ' αἰῶνος ματαίως ἐπιζητουμένην λύτρωσιν ἀπὸ τῶν ὀδόνων τῆς αἰμοχαροῦς βασιλίδος τοῦ Ἀδρίου, ὁπότε δεινὸν ἄγγελμα ἀφικόμενον ἐξ Ἑνετίας συνετάραξε τοὺς Κρήτας μᾶλλον τῶν ἀφορισμῶν τοῦ Μεγίστου Ἀρχιερέως· ὁ ἐκ Βερώνης Λουκῖνος Δελθέρμες ἀνελάμβανε μετὰ μεγάλης δυνάμεως τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ τῶν Κρητῶν ἀγῶνος. Ἀφικόμενος οὗτος ἐνταῦθα καὶ νικήσας τοὺς Κρήτας ἐν μάχῃ κρατερᾷ καὶ πολυδακρύτῳ (τῇ 9 Μαΐου 1364) ἐπῆρχετο ἀκράτῃ κατὰ τοῦ Ἡρακλείου προσβεβλημένου καὶ ὑπὸ δεινοῦ λοιμοῦ· αὐτὴν θριαμβικὴν πορείαν εἰς τὰς ἀμρόδους τοῦ Παλατίου τῶν πληρεξουσίων τῆς Διοικητικῆς κυριαρχίας ἐνέφραξε σωρὸς πτωμάτων, ἀνάμικτοι νεκροὶ χυδαίων, ευγενῶν στρατιωτῶν, χωρικῶν *θανατωθέντων* ὑπὸ τοῦ *λοιμοῦ*. Μετὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς νήσου εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου, ὁ δούξ Πέτρος Μωροζίνης μετὰ τῶν συμβούλων του ἐθέσπισεν ὅπως θεωρῆται ἐπίσημος ἡ 10η Μαΐου, καθ' ἣν τὴν μὲν πρωΐαν θά ἐτελεῖτο λιτανεία ὑπὸ σύμπαντος τοῦ Λατινικοῦ κλήρου τοῦ Χάνδακος παρακολουθούντων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἱερέων, τὸ δ' ἀπόγευμα ἱππικοὶ ἀγῶνες κανονιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐκαστοτε δουκῶν (πρὸλ. Ἱστορίαν τῶν Ἑπαναστάσεων τῆς Κρήτης Ζαμπελίου καὶ Κριτοβουλίδου συμπληρωθεῖσαν ὑπὸ Κονδυλάκη ἐν σελ. 200 καὶ 213).

Ἐτέρους δύο λοιμοὺς ἐνσκήψαντας εἰς Κρήτην κατὰ τὰ ἔτη 1409 (Ὁ Λεονάρδος Ἰριβισιανὸς ἀναρπασθεὶς ἐκ τῶν ζώντων ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς λοιμώδους νόσου ὑφ' ἧς ἡρημοῦτο ἡ νήσος Κρήτη. Leonor-dus Irvisanus pestifera lue qua vastabatur insula Cretensis correptus e vivis excessit) καὶ 1456 ἀναφέρει ὁ Κορνήλιος ἐν Ἱερᾷ Κρήτῃ τόμ. II, σελ. 356 καὶ 390.

Ὑπ' ἄλλου λοιμοῦ προσεβλήθη ἡ Κρήτη τῷ 1497, ἐν ᾧ πλὴν πολλῶν ἄλλων ἀπέθανε καὶ ὁ τότε δούξ Ἰάκωβος Κορνήλιος· γνωρίζομεν δ' ὅτι ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἦτοι κατὰ τὰ ἔτη 1498 καὶ 1499 ἐνέσκηψε φοβερὸς λοιμὸς καὶ εἰς Ρόδον περιγραφόμενος ὑπὸ τοῦ συγχρόνου Ρωδίου ποιητοῦ Γεωργιλλᾶ Ἑμμαν.⁽¹⁾ ἐν

ποιήματι, ὅπερ ἐπιγράφεται *αὐτὸ θανατικὸν τῆς Ρόδου*.

Ὁ ἀοιδίμος Παπαρρηγόπουλος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἱστορίᾳ (τόμ. ε' σελ. 632) ἀναφέρει λοιμὸν ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸ ἔτος 1508 καθ' ὃν, λέγει, ἀπέθανον 24,000 ψυχαί. Ὄντως τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο μεγάλη καταστροφή ἐν Κρήτῃ· ἡ καταστροφή δ' ὅμως αὕτη δὲν εἶναι λοιμὸς ἀλλὰ φοβερώτατος σεισμὸς αἰσθητὸς γενόμενος καὶ εἰς τὰς νήσους Πάρον, Νάξον καὶ Χίον. Ὅτι δὲ πρόκειται περὶ σεισμοῦ καὶ οὐχὶ λοιμοῦ τεκμαιρόμεθα ἐκ τῶνδε:

1. Κρῆς τις Μανουὴλ Σκλάβος ζήσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16 μ. Χ. αἰῶνος περιέγραψεν ἐν ποιήματι, ὅπερ ἐπιγράφεται «Συμφορὰ τῆς Κρήτης» καὶ σύγκειται ἐκ 284 πολιτικῶν στίχων τὸν καταστρεπτικώτατον τοῦτον σεισμὸν καὶ οὐχὶ λοιμὸν (πρὸλ. Krumbacher ἐνθ' ἀν. Τομ. Γ' σελ. 117).

2. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἀνδρῶ μονῆς τοῦ Ἀγίου Νικολάου ὑπ' ἀριθ. 5 (κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ σεβ. καθηγητοῦ κ. Σπ. Λάμπρου γενομένην τῷ 1899 ἀριθμῶσιν) εὑρηται χειρόγραφος νομοκάνων γραφεὶς ὑπὸ Γεδεὼν Χίου ζήσαντος κατὰ τὸν δέκατον ὀγδόον αἰῶνα· ὁ Γεδεὼν οὗτος ἐχειροτονήθη ἀρχιερεὺς Αὐλοποτάμου τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1713, παρέμεινεν εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐπὶ 40 ὅλα ἔτη, ἦτοι μέχρι τοῦ 1753, ὁπότε παραιτηθεὶς ἡσύχαζεν ἕως οὗ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ἐν Μελιδονίῳ νηῷ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Ἀγίου. Ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος πλὴν τοῦ νομοκάνωνος ἔγραψε καὶ χρονικὸν τι⁽¹⁾, ὅπερ ἐν τοῖς ἐπομένοις θά ὀνομάζωμεν χρονικὸν Γεδεὼν, ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ εὑρισκόμενον· ἐν τῷ χρονικῷ δὲ τούτῳ εὑρίσκομεν: 1508 *ἐγινεν μέγας σισμός* (sic).

3.) Ἐν τῇ Ἱερᾷ Κρήτῃ (Τόμ. II σελ. 408) ὑπάρχει μακρὰ ἐπιστολὴ τοῦ τότε δουκὸς τῆς Κρήτης Ἱερωνύμου Δονάτου πρὸς τὸν φίλον του Πέτρον Κονταρηνὸν Εὐσεβιανὸν περιγράφουσα λεπτομερῆστα τὸν τρομερὸν σεισμὸν, δι' ὃ δούξ δὲν δύναται ν' ἀναπολήσῃ ἄνευ φρίκης καὶ ν' ἀναγράψῃ ἄνευ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. «Τὸν σεισμὸν δι' οὗ ἐσχάτως, ὅτε ἡτοιμαζόμεν πρὸς ἐπάνοδον, οἰκτρῶς ἡ νήσος Κρήτη ἐταράχθη, δὲν δόναμαι νὰ ἐνθυμηθῶ ἄνευ φρίκης τῆς ψυχῆς μου οὐδὲ ἄνευ δακρύων νὰ γράψω εἰς σὲ ὅτι. . . . (Motum terræ quo nuper, dum ad reditum accingebar, miserabiliter insula Cretæ concussa est, non possum reducere in mentem sine horrore animi nec sine lacrymis ad te scribere. . . .)

4.) Ἐν τῷ Voyage dans l' empire Ottoman τοῦ Olivier (Τόμ. I σελ. 384) ἀναγιγνώσκωμεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνέσκηψε εἰς τὴν γῆν σεισμὸς δι' οὗ 30,000 θνητοὶ κατεστράφησαν. (incidit in

(1) Περὶ τοῦ ποιητοῦ τούτου καὶ τῶν ἔργων του ἴδ. καὶ Κοραῖ Ἀτακτα Β' πρὸλ. σελ. 3 ἐξ.—Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 101 καὶ ἐξ.—Κρουμβάχερ, Ἱστορία τῆς Βυζ. Δογοτεχνίας κατὰ μετάφρασιν Γ. Σωτηριάδου Τομ. Γ' σελ. 115 καὶ ἐξ.

(1) Τὸ χρονικὸν τοῦτο ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον μετὰ τοῦ καταλόγου τῶν κωδικῶν τῆς Μονῆς ταύτης ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Παρνασοῦ τοῦ ἔτους 1899· εἶτα δ' ἀνεδημοσιεύθη ἐν ἰδίῳ τεύχει ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Κατάλογοι κωδικῶν ἐν ταῖς μοναῖς τῆς νήσου Ἀνδρου, Ἀγ. Νικολάου καὶ Παναγρᾶντου» κ.λ. ἐν Ἀθήναις 1899.

terra motus quo et ad 30,000 mortales exstincti).

Ἐκ τούτων πάντων κατάδηλον γίγνεται ὅτι ὁ αἰσίδιμος ἀνὴρ ἐκ παραδρομῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀναφέρει λοιμὸν ἀντὶ σεισμοῦ.

Ἄλλος λοιμὸς δύο περίπου ἔτη διαρκέσας καὶ καταστρεπτικώτατος γενόμενος, ἅτε ἀπολεσθέντων κατ' αὐτὸν ὑπὲρ τὰς 25,000 κατοίκων, ἀναφέρεται τῷ 1523—1524 προβλ. Σύντομον χρονικόν (1) αὐτῷ ἔτει ἀφικῇ (1523) ἐγένετο *λοιμικὴ νόσος παγκόσμιος κυρίως δὲ εἰς τὴν Κρήτην, εἰς τὴν Ρόδον, εἰς τοὺς Κορφοὺς, εἰς τὴν Ζάκυνθον, εἰς τὴν Ἀρταρ, εἰς τὰ Ἰωάννινα κ.λπ.* Ἰδε καὶ Χρονικὸν Γεδεών: «1524 *ἐγενετ' μέγα θανατικόν*». Ἐκ τοῦ Σύντομου Χρονικοῦ μανθάνομεν, ὅτι ἡ νόσος αὕτη προσέβηκε καὶ τὰς Ἀθήνας.

Ἀγνωστον δ' ἐάν ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1533 προσβαλὼν τὸ Ναύπλιον καὶ τὰς Ἀθήνας φοβερός τριετής λοιμὸς (πρβλ. χρονικὸν τοῦ 16ου αἰῶνος εὑρεθὲν ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Λάμπρου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Ὁξωνίῳ Lincoln College καὶ δημοσιευθὲν ἐν Ἀθηναίῳ Τόμ. ΣΤ'. τοῦ 1877 (Ἰδε καὶ Μνημεῖα Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ Δ. Καμπούρογλου Τόμ. Α'. σελ. 89 καὶ 90) μετεδόθη καὶ εἰς Κρήτην. Ὡσαύτως ἄγνωστον ἐάν ὁ κατὰ τὸ 1554-1555 προσβαλὼν τὰς Ἀθήνας λοιμὸς καθ' ὃν «ἀπέθανον χιλιάδες λαὸς καὶ Καστριῶται» ἐνέσκηψε καὶ εἰς Κρήτην (πρβλ. Ζησίου Σύμμικτα ἐν τῷ προλόγῳ σελ. γ' καὶ Δ. Καμπούρογλου Ἱστ. Ἀθηναίων Τόμ. Ι, σελ. 149).

(1) Τὸ χρονικὸν τοῦτο ἐξεδόθη μετὰ τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας τοῦ Δούκα ὑπὸ τοῦ Μπουλλιᾶλδου ἐκ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου: ἀποσπάσματα τούτων ἴδε ἐν Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ Δ. Καμπούρογλου Τόμ. Ι σελ. 140 καὶ ἐξ' καὶ Μνημεῖο Ἱστ. τῶν Ἀθηναίων Τόμ. Α' σελ. 89.

(Ἀκολουθεῖ)

Δημ. Μ. Γεωργακάκης Δ. Φ.
Καθηγητὴς

“ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ,”

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν γνωρίζουσιν ὅτι πρὸ δέκα περίπου ἐτῶν πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ τινος νέας γλώσσης, τῆς Βολαπὺκ, ἣτις ἐπινοηθεῖσα ἐν Γερμανίᾳ προωρίζετο νὰ καταστῇ διεθνὴς ἀτυχῶς μετ' ἐξέτασιν ὑπὸ σοφῶν καὶ εἰδικῶν ἀνδρῶν ἀπεδείχθη ὅτι ἡ Βολαπὺκ ἦτο πολυπλοκωτέρα τῶν γλωσσῶν αἱ ἡζίου ν' ἀντικαταστήσῃ καὶ ὅτι ἡ διαμόρφωσις αὐτῆς ἦτο μᾶλλον κινεζικὴ ἢ φιλολογικὴ ἔκτοτε μόνον εἰρωνικῶς ἢ ἐν σατυρικοῖς φύλλοις ἐγένετο περὶ αὐτῆς λόγος.

Τὸ προηγούμενον τοῦτο βεβαίως προδιαθέτει πάντας ἡμᾶς ἡκιστα εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν νέαν θαυμασίαν ἐπινοήσιν τοῦ ρώσσου δόκτωρος Ζαμενχῶφ, τουτέστι διὰ τὴν νέαν διεθνή γλῶσσαν «Ἑσπεράντο» ἣτις ἦδη ἤχισε διδασκαμένη καὶ διαδιδεμένη εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης (1).

(1) Πρὸ τινος χρόνου συνέστη ἐν Παρίσις διεθνὴς «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑσπεράντο». Πλὴν τούτου

Παρ' ὅλην ὁμῶς τὴν δυσμενῆ ταύτην προδιάθεσιν ἐλπίζομεν ὅτι οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἐκ τῶν ἀμέσως κατωτέρω παρεχομένων πληροφοριῶν θὰ πεισθῶσιν ὅτι δὲν πρόκειται πάλιν περὶ ἀτυχοῦς ἐπινοήσεως.

1. Ἐν πρώτοις ἡ νέα γλῶσσα Ἑσπεράντο δὲν ἔχει τὴν ἀξίωσιν ν' ἀποβῇ γλῶσσα παγκόσμιος καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ πάσας τὰς λοιπάς· ὁ ἐφευρέτης αὐτῆς καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ θεωροῦσι τὴν Ἑσπεράντο ἀπλούστατα ὡς γλῶσσαν *βοηθητικὴν*, ἣτις προώρισται νὰ ἐυκολύνῃ τὰς διεθνεῖς σχέσεις εἰς τοὺς ἐμπόρους, τοὺς σοφούς καὶ εἰς τοὺς ταξιδεύοντας ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας.

Εἶναι δὲ καταφανεστάτη ἡ χρησιμότης ἐνὸς τοιούτου ὀργάνου· πράγματι ἀρκεῖ νὰ σκεφθῶμεν ὅτι διὰ τῆς βοηθείας μιᾶς μόνον γλώσσης θὰ εἴμεθα καταληπτοὶ πανταχοῦ καὶ θὰ δυνάμεθα ν' ἀλληλογραφῶμεν πρὸς πάσας τὰς χώρας. Ὅποια εὐκολία διὰ τοὺς ταξιδεύοντας, καὶ ὅποια οἰκονομία διὰ τοὺς ἐμπορευμένους, οἵτινες σήμερον, ὅταν ἔχωσιν ἐμπορικὰς συναλλαγὰς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ διατηρῶσι δι' ἄδραν δαπάνης ὑπαλλήλους πολυγλώσσους· τούναντίον διὰ τῆς Ἑσπεράντο, ἣν πᾶς τις δύναται νὰ ἐκμάθῃ, ὡς βεβαιῶσιν οἱ ὁπαδοὶ αὐτῆς, ἐντὸς ἐνὸς μηνός, αἱ τοιαῦται δαπάναι θ' ἀποφεύγονται.

Ἡδὴ πρὸ πολλοῦ χρόνου πλείστοι σοφοὶ ὡς ὁ Βάκων, ὁ Πασχάλ, ὁ Καρτέσιος, ὁ Λειβνίτιος, ὁ Λόκε, ὁ Βολταῖρος, ὁ Διδερότος, ὁ Βόλντεϋ, καὶ σὺν αὐτοῖς τρεῖς σπουδαῖοι φιλόλογοι ὁ Μπυρνούφ, ὁ Γκρίμ καὶ ὁ Μάξ Μύλλερ παρεδέχθησαν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπαρξὶς γλώσσης διεθνούς, πολλοὶ μάλιστα ὑπέδειξαν καὶ τοὺς ὅρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους μία τοιαύτη γλῶσσα ἡδύνατο νὰ βιώσῃ.

2. *Ἀλλὰ ποία* θὰ ἦτο ἡ μία αὕτη γλῶσσα; Κατὰ τρεῖς τρόπους δύναται νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα· ἢ νὰ ἐκλεχθῇ μία ἐκ τῶν ἡδὴ λαλουμένων, ἢ νὰ γείνη παραδεκτὴ μία ἐκ τῶν νεκρῶν, εἴην ἡ ἐλληνικὴ εἴτε ἡ λατινικὴ, ἢ τέλος νὰ δημιουργηθῇ μία νέα ἐκ θελίων. Τὸν τρίτον τοῦτον τρόπον ὑπέδειξαν πάντες οἱ σοφοὶ οὕς ἀνεφέρομεν ἀνωτέρω, καὶ εἶναι εὐκολον ἐννοήσωμεν τοὺς λόγους τῶν: Ἡ ἐκλογὴ ζωῆς γλώσσης θὰ ἐξῆπτε τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τῶν εὐφώρων ἐθνῶν, καὶ ἡ δὲν θὰ ἐπὶ ἡμέτερον οὐδεμίαν συμφωνίαν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἢ δι' ἀμοιβαίων ὑπεχωρήσεων θὰ κατέληγον εἰς παιδαριώδη καὶ συγκεχυμένα ἀποτελέσματα· π. χ. οἱ Γάλλοι θὰ ἐλε-

δε καὶ ἡ Ἑταιρεία «Touring Club» τῆς Γαλλίας ἱδρυσεν ἐσχάτως Σχολὴν πρὸς διάδοσιν τῆς «Ἑσπεράντο» ἀναθέσασα τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς εἰς τὸν Δ. Μπωφρόν, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἠναγκάσθη ἕνεκα τῆς μεγάλης συρροῆς τῶν μαθητῶν νὰ ἱδρῇσιν καὶ δευτέραν Σχολήν, ἣς τὴν διεύθυνσιν ἀνέθηκεν εἰς τὸν Κ. Μπουρλὲ, καθηγητὴν τῶν Μαθηματικῶν καὶ συγγραφέα γνωστῶν σπουδαίων ἔργων.

Τὰ μαθήματα γίνονται τρεῖς τῆς ἐβδομάδος καὶ δὲν διαρκοῦσι πλέον τοῦ μηνός.

Τῇ 10ῃ δὲ Νοεμβρίου ἐξεδόθη καὶ ἡ Γραμματικὴ τῆς Ἑσπεράντο μετ' ἀσχίσεων ἐκ τοῦ μεγάλου Βιβλιοπωλείου τοῦ Hachette τιμωμένη ἀντὶ φράγκων 1.50· ἡγγέλθη δὲ συγχρόνως ὅτι ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὕρισκονται: Δεξικὸν Γαλλο-Ἑσπεραντικὸν καὶ Ἑσπεραντο-Γαλλικόν, τιμώμενα ἀμφοτέρω ἀντὶ 3 φράγκων.

γον: παραδεχόμεθα μὲν τὴν ἀγγλικὴν ὡς διεθνή γλῶσσαν διὰ τὸ ἐμπορίον, ἀλλ' ἐννοοῦμεν νὰ γίνηται χρῆσις μόνον τῆς γαλλικῆς ἐν τῇ διπλωματικῇ· οἱ Γερμανοὶ πάλιν θὰ ὑπεχώρουν ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ γίνηται χρῆσις τῆς γερμανικῆς ἐν ταῖς ἐπιστήμασι, Κύριος εἶδε δὲ τί θὰ ἀπῆλθον οἱ Ἰσπανοί, οἱ Ρῶσοι κ.λ.π. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ συνεννόησις θὰ κατέληγεν εἰς προμερὰν κακοφωνίαν καὶ ἀντὶ μιᾶς θὰ εἴχομεν 3 ἢ 4 διεθνεῖς γλώσσας.

Ἀλλ' ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι δι' ἀμειβίων ὑποχωρήσεων θὰ κατάρθουν νὰ ἐκλέξωσι μίαν ζῶσαν γλῶσσαν ὡς διεθνή· τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ· πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ἂν μεταξὺ τῶν ζῶσων γλωσσῶν ὑπάρχῃ τις ἔχουσα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ἵνα καταστῇ διεθνῆς, ἂν δηλαδὴ εἶναι προσιτὴ καὶ εἰς ἀνθρώπους μετρίας παιδείας· δυστυχῶς ὅμως οὐδεμία ἐκ τῶν φυσικῶν γλωσσῶν ἔχει τὸ προτέρημα τοῦτο. Ἡ μὲν Λατινικὴ εἶναι γνωστὴ διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς περὶ τὰς κλίσεις καὶ τὰς συζυγίας, διὰ τὴν ιδιότροπον σύνταξιν τῆς, καὶ διὰ τὴν πολλαπλὴν καὶ ἐνίοτε ἀντίθετον σημασίαν τῶν λέξεων τῆς· εἶναι ἀληθῶς ὡραία γλῶσσα, ἀλλὰ προώρισται μόνον δι' ἐκλεκτὴν τινα μερίδα τῆς κοινωνίας. Ἡ δὲ Γαλλικὴ δὲν ὑστερεῖ πολὺ κατὰ τὴν δυσκολίαν διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς, τὰ γένη τῶν ὀνομάτων τῆς καὶ τὰς 2265 διαφόρους καταλήξεις τῶν ῥημάτων! Ἡ Γερμανικὴ εἶναι ἐτι δυσκολωτέρα ἔνεκα τοῦ δυσμνημονεύτου λεξιλογίου τῆς καὶ ἔνεκα τῆς ἀρχαϊζούσης κατασκευῆς τοῦ λόγου ἐν αὐτῇ. Ἡ Ἀγγλικὴ εἶναι γνωστὴ διὰ τὰ ἀνώμαλα ῥήματά τῆς, τὰς πολλὰς δυσκολίας τῆς γραμματικῆς τῆς καὶ προπάντων διὰ τὴν προφορὰν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς. Ἀνάλογα δ' ἰσχύουσι καὶ διὰ τὰς λοιπὰς.

Ὡστε ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων μᾶς ὑποχρεῖ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οὐδεμία φυσικὴ γλῶσσα τυγχάνει ἀρκετὰ ἀπλὴ καὶ εὐκολος ὥστε νὰ καταστῇ διεθνῆς.

Ἐκ δὲ τῶν νεκρῶν γλωσσῶν ἡ Λατινικὴ πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων ἐλαττωμάτων ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς: ὅτι διὰ νὰ τεθῇ εἰς κοινὴν χρῆσιν ἔχει ἀνάγκην νὰ προσλάβῃ μέγαν ἀριθμὸν λέξεων, αἱ ὅποιαι νὰ ἐκφράζωσι τὰς ιδέας καὶ τὰ πράγματα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ· ἀλλὰ τότε εἶναι προτιμότερον νὰ δημιουργηθῇ μία νέα γλῶσσα ἐξ ὑπαρχῆς, εἰς τὴν ὅποιαν ἐξ ἄλλου θὰ εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ ὠσωμεν πᾶσαν τὴν ἐπιθυμητὴν ἀπλότητα.

Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ εἶναι ἀληθὲς ὅτι παρυσιάζει ὀλιγώτερα ἐλαττώματα τῆς Λατινικῆς ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν πληροῖ πάσας τὰς ἀπαιτήσεις διεθνούς γλώσσης.

Ἐξ ἄλλου ἀποδείξει τῆς δυσκολίας καὶ τοῦ ἀκαταλήλου αὐτῶν εἶναι αἱ τόσαι γενεαὶ τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων οἵτινες σπανιότατα κατορθώνουσι νὰ τὰς μαθάνωσιν, ἔστω καὶ μετρίως.

3. Προτερήματα μιᾶς τεχνητῆς γλώσσης. Πάντες οἱ σοφοὶ καὶ εἰδικοί ἄνδρες οἱ ἐγκύψαντες εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποφαίνονται ὅτι μόνον τεχνητὴ γλῶσσα δύναται νὰ ἔχῃ πάντα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ἵνα καταστῇ διεθνῆς· ὁ σπουδαῖος φιλόλογος Μὰξ Μύλλερ ἐξέφρασε τὴν περὶ τούτων γνώμην του ὡς ἐξῆς: «Ὅχι μόνον φρονῶ ὅτι εἶναι ἀσφαλὲς κα-

τορθωτὴ ἡ ἐπινόησις γλώσσης τεχνητῆς ἥτις παρὰ τὴν μητρικὴν γλῶσσαν νὰ χρησιμοποιοῖται ὡς ὄργανον διεθνῆς ἀλλὰ καὶ βεβαίῳ ὅτι ἡ τεχνητὴ αὕτη γλῶσσα δύναται νὰ εἶναι κανονικωτέρα, τελειότερα καὶ εὐκλωτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην φυσικὴν γλῶσσαν».

Ἐκτὸς τούτου μήπως ἦδη πλεῖστα ἔθνη δὲν ἔχουσιν παραδεχθῇ εἰδικούς κώδικας διὰ τῶν ὁποίων συνεννοῦνται καὶ τῶν ὁποίων ἕκαστος ἀποτελεῖ μίαν πραγματικὴν γλῶσσαν; διότι τί ἄλλος εἶναι οἱ ἀραβικοὶ χαρακτήρες τῶν ἀριθμῶν, τὰ ἀλγεβρικά σύμβολα, οἱ χημικοὶ τύποι, τὰ φθογγόσημα τῆς μουσικῆς, τὰ ναυτικὰ σήματα, τὰ τηλεγραφικὰ σημεῖα, καὶ προσέτι τὸ ἀλφάβητον τῶν τυφλῶν καὶ τὰ σχήματα τῶν κωφαλάων; Ὅμοιον τι θὰ εἶναι καὶ ἡ διεθνὴς γλῶσσα, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι θὰ εἶναι πλουσιωτέρα καὶ ὅτι θὰ δύναται νὰ ἐκφράζῃ πλεῖονα πράγματα.

Ἐκ τῶν ἐπιδοκιμασιῶν καὶ τῶν παραδειγμάτων τούτων ἐνισχυθέντες οἱ θιασῶται γλώσσης τεχνητῆς ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, τὸ ὅποιον πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἂν ὑπισχνῆται μέλλον διαρκέστερον τῆς Βολαπύκ.

4. Ἡ Ἑσπεράντο κέκτηται πάντα τὰ ἀπαιτούμενα προτερήματα ὡς βεβαιουσὶν οἱ θιασῶται αὐτῆς διὰ σθεαρῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἀξιοπιστῶν μαρτυριῶν. Ἴδού τινα τούτων:

— Ὁ Μὰξ Μύλλερ, ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς φιλόλογος, λέγει: Ὁρεῖλω ὁμοιογεφυμένως ν' ἀπονεύω εἰς τὴν Ἑσπεράντο τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνταγωνιστριῶν τῆς. (Τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μύλλερ κατὰ τὸ 1894· κατὰ δὲ τὸ 1900 ἐδέχετο νὰ γείνη ἐπίτιμον μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἥτις συνέστη ἐν Γαλλίᾳ πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑσπεράντο).

— Ὁ Λέων Τολστόϊ, ὁ γνωστὸς ῥώσος συγγραφεύς: «Εὐρον τὴν Βολαπύκ λίαν πολὺπλοκον, τούναντίον δὲ τὴν Ἑσπεράντο λίαν ἀπλὴν. Εἶναι δὲ τόσο ἐύκολος ἡ ἐκμάθησις αὐτῆς, ὥστε ὅτε πρὸ 6 ἐτῶν ἔλαβον μίαν γραμματικὴν, ἐν λεξικὸν καὶ ἄρθρα τινα γεγραμμένα ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ, κατάρθωσα ἐντὸς δύο ὥρῶν μόνον, ἂν ὅχι νὰ γράφω, τοῦλάχιστον ν' ἀναγινώσκω ἀπροσκόπως ἐν αὐτῇ... Αἱ θυσίαι αἱ θὰ κάμῃ πᾶς ἄνθρωπος τοῦ καθ' ἑμᾶς Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου ἀφιερῶν ὀλίγον χρόνον εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς εἶναι τόσο μικραὶ, καὶ τὰ μέλλοντα νὰ προσέλθωσιν ἀποτελέσματα εἶναι τόσο μεγάλα, ὥστε ἀξίζει νὰ κάμῃ τις τὴν δοκίμην ταύτην».

— Καὶ ἡ «Ἀμερικανικὴ δὲ Ἑταιρεία» τῆς Φιλαδελφείας ἐνῶ ἐδῆλωσεν ὅτι ἡ Βολαπύκ εἶναι ἀκατάλληλος διὰ νὰ καταστῇ γλῶσσα διεθνῆς ἔσπευσε νὰ ἐκφράσῃ τὴν πλήρη ἐπιδοκιμασίαν αὐτῆς διὰ τὴν Ἑσπεράντο. Καὶ εἶναι πολὺ σπουδαία ἡ γνώμη αὕτη τῆς «Ἀμερικανικῆς ἑταιρείας»· διότι ἐνῶ ἐν Ρωσίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἡ Ἑσπεράντο ἔχει πλείστους ὁπαδοὺς, ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ δὲν ἔχει διαδεθῇ ἐξ ἴσου καὶ ἐγεννήθη ὁ φόβος μήπως αἰτία τῆς ἀδιαφορίας ταύτης εἴναι ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Ἑσπεράντο δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Γερμανικῆς· εὐτυχῶς ὁ φόβος οὗτος διεσκεδάσθη ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Ἀγγλοὺς ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας τῆς Φιλαδελφείας.

Ἡ Ἑσπεράντο ἀριθμεῖ ὀπαδοὺς εἰς ὅλα τὰ μέρη

τοῦ κόσμου· ὁ Γεώργιος Πικῶ, διαρκῆς γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημείας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις, ἐκφραζόμενος ὑπὲρ τῆς Ἐσπεράντο «ἐνεκα τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς δύναται τις νὰ τὴν ἐκμάθῃ», δηλοῖ ὅτι «ἡ Ἐσπεράντο πληροῖ πάσας τὰς ἀπαιτήσεις»· ὁ Κ. Μέρκι, ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Διζὸν γράφει ἐν τῇ «Γεν. Ἐπιθεωρήσει τῶν Ἐπιστημῶν» μακρὸν ἄρθρον περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας ἡ Ἐσπεράντο δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν φιλολογίαν καὶ καταλήγει ὡς ἑξῆς: «δὲν ὀκνῶ νὰ παρακινήσω τοὺς σοφοὺς καὶ μάλιστα τοὺς νέους νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμά μου· διαβεβαιῶ δ' αὐτοὺς ὅτι ὅλως ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἀπογορευθεῖσας ἂς προϋένησεν ἡ χρεωκοπία τῆς Βολαπύκ θὰ εὕρωσιν ἐν τῇ Ἐσπεράντο εὐκολίαν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν περιγρηφὴν».

Μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐκφράζονται καὶ ἄλλοι καθηγηταὶ καὶ δόκτορες ἢ καὶ ἄπλοι πολῖται.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΑΤΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΝ ΤΟΥ 1901

Ἐκ τῶν πλανητῶν μόνον ἡ Ἀφροδίτη φαίνεται κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον, πάντες δ' οἱ λοιποὶ εἶναι ἀόρατοι. Ἡ Ἀφροδίτη ἀφ' οὗ ἔφθασε τὴν 22 Νοεμβρίου τὴν μεγίστην αὐτῆς ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοῦ Ἥλιου ἤρchiσε πλησιάζουσα πρὸς αὐτόν, οὕτως ὥστε τὴν 15ην Δεκεμβρίου δύει σχεδὸν 3 μόνον ὥρας μετὰ τὸν Ἥλιον. Ἐννοεῖται ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὁ λαμπρότατος ἀστήρ τοῦ στερεώματος.

Νέαν Σελήνην εἶχομεν τὴν 28ην Νοεμβρίου, πανσέληνον θὰ ἔχωμεν τὴν 12ην Δεκεμβρίου καὶ πάλιν Νέαν Σελήνην τὴν 27ην.

Χειμερινὸν ἡλιοστάσιον θὰ ἔχωμεν τὴν Κυριακὴν 9ην Δεκεμβρίου, (εἰς τὰς 2 ὥρ. 11' λεπτὰ μ.μ.) τότε δὲ καὶ ἡ νύξ ἔχει τὴν μεγίστην αὐτῆς διάρκειαν.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἐμβολιασμὸς κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Ἐπειδὴ ἀπὸ τριῶν μόνον ἐτῶν οἱ Ἀγγλοὶ ἱατροὶ ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν τὸν προληπτικὸν ἐμβολιασμὸν κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Wriggt, τὰ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντα ἀποτελέσματα δὲν ἀρκοῦσι βεβαίως διὰ νὰ συναγάγωμεν ὁριστικὰ συμπεράσματα· ὁπωσδήποτε δμως ὁ ἐμβολιασμὸς οὗτος ἐδοκιμάσθη εὐρύτερον κατὰ τὸ 1899 ἐν τῷ Ἀγγλικῷ στρατῷ, τῶν Ἰνδιῶν ἰδίως, καὶ ἐνδιαφέρει νὰ μάθωμεν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δοκιμῆς ταύτης.

Ἐν Μάλτᾳ τὰ πειράματα περιορίσθησαν εἰς τοὺς στρατιώτας δύο μόνον συνταγμάτων καὶ ἐκ μὲν τῶν 61 ἐμβολιασθέντων οὐδεὶς ἔπαθεν ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἔπαθεν 4 ἐξ ὧν ὁ εἰς ἀπέθανεν. Ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ 4835 ἀνδρῶν ἐνεβολιάσθησαν 461 καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔπαθεν ἐκ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἐνῶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἔπαθεν 30 καὶ ἀπέθανον 7.

Ἐν δὲ ταῖς Ἰνδίαῖς ὅπου ὁ τυφοειδοῦς πυρετὸς εἶναι πολὺ συχνότερος ἐπὶ 30353 ἀνδρῶν ἐνεβολιάσθησαν 4502 καὶ ἔπαθεν ἐξ αὐτῶν 44, ἀπέθα-

νον δὲ 9· ἐκ δὲ τῶν μὴ ἐμβολιασθέντων 25851 ἔπαθεν 657 καὶ ἀπέθανον 146· δηλ. ἐκ μὲν τῶν ἐμβολιασθέντων προσεδάλλοντο περίπου 10 ἐπὶ τοῖς 1000 καὶ ἀπέθνησκον 2 ἐπὶ τοῖς 1000, ἐνῶ ἐπὶ τῶν μὴ ἐμβολιασθέντων προσεδάλλοντο 25 καὶ ἀπέθνησκον 6 ἐπὶ τοῖς 1000, ἵτοι περίπου τριπλάσιοι.

Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα βεβαίως εἶναι πολλῆς προσοχῆς ἄξια, ἀλλ' οἱ ἐπιστήμονες περιμένουσι μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος νὰ ἴδωσιν ὅποια ἰθὰ εἶναι καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς γενομένων ἐμβολιασμῶν οὕτινες εἶναι πολυπληθέστεροι καὶ ὑπερβαίνουσι τὰς 30000.

Ἡ μεγίστη φωτογραφικὴ μηχανὴ ὀνομαζομένη «Μαμμιοῦθ» κατεσκευάσθη πρὸ τινος ἐν Σικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς καὶ δύναται νὰ δώσῃ φωτογραφίας ὧν ἡ ἐπιφάνεια ὑπερβαίνει τὰ 3 1/2 τετραγωνικά μέτρα! Δύο μῖνες ἐχρηιάσθησαν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου τῆς, ὅταν δὲ ἀναπτυχθῇ τὸ συσπαστὸν αὐτῆς μέρος ἀποκτῇ μῆκος ἑξ ἑπτῶν, τὸ δὲ πλατεῖόν τῆς εἶναι τόσον εὐρὺ ὥστε δέχεται πλάκας αἰτίνες ἔχουσι πλάτος ἐν καὶ ἥμισυν μέτρον καὶ μῆκος 2 1/2 μέτρων! Τὸ βάρος αὐτῆς εἶναι 650 χιλιόγραμμα, ἵτοι περισσότερον τῶν 500 ὀκάδων.

Διὰ τῆς φωτογραφικῆς ταύτης μηχανῆς ἐλήφθη ἡ φωτογραφία τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορικοῦ τινος καταστήματος τοῦ Σικάγου ὅπερ ἔχει πλεονάς τῶν χιλίων ὑπαλλήλων καὶ ἀνιμάσθαι ὥς τὸ μέγιστον τοῦ κόσμου. Εἶναι δ' αὕτη ἡ μεγίστη μέχρι τοῦδε ληφθεῖσα φωτογραφία τοῦ ἐσωτερικοῦ οἰκοδομῆς τινος ἢ καταστήματος.

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ

Τῇ 4ῃ Νοεμβρίου ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ διὰ Νόμου τῆς Βουλῆς ἰδρυθέντος ἐν Ἡρακλείῳ διταξίου Διδασκαλείου ἐν τῷ Κεντρικῷ διαμερίσματι τοῦ πρώην τουργικῶν στρατῶνος, ἐνώπιον ἱκανοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου. Μετὰ τὴν συνήθη ἱεροτελεστείαν γενομένην ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ὁ διευθύνων τὸ Διδασκαλεῖον Γεν. Ἐπιθεωρητῆς κ. Π. Π. Οἰκονόμου ἀπήγγειλε λόγον δι' οὗ ἐξαίρων τὰ πλεονεκτήματα τὰ μέλλοντα νὰ προκύψωσιν εἰς τὴν νῆσόν μας ἐκ τοῦ Διδασκαλείου ἐχαράκτηρισε τὴν ἰδρυσιν αὐτοῦ ὡς ἐν τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τοῦ τόπου αὐτοῦ δεύτερον μετὰ τὴν ἐλευθερίαν», κατέκρινεν ὡς πεπλανημένην τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον ἀντὶ τῆς ἰδρύσεως Διδασκαλείου νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς δημοδιδάσκαλοι μαθηταὶ τῶν γυμνασίων ἢ νὰ πέμπωνται ὑπὸ τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως ὑπότροφοι εἰς τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου Διδασκαλεῖα· πρῶτον μὲν, εἶπε, δὲν θὰ ἐγίνοντο πάντες δεκτοὶ οἱ ἐκ Κρήτης μαθηταὶ διὰ τὴν πολλὴν πανταχόθεν τοῦ Ἑλληνισμοῦ συρροὴν εἰς τὰ ἐκεῖ Διδασκαλεῖα, ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἰδρυθῇ ἐν Ἀθήναις ἴδιον διὰ τοὺς ἐκ Κρήτης μαθητὰς Διδασκαλεῖον, καὶ πάλιν θὰ ἦτο προτιμότερα ἡ ἰδρυσις αὐτοῦ ἐν Κρήτῃ, διότι ἐπιτοπῶς θὰ μορφώνωνται οἱ Κρήτες δημοδιδάσκαλοι συμφωνότερον πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου. Κατόπιν ἐποιήσατο εὐφημον μνηστὴν πάντων τῶν ὁπωσδήποτε συντελεσάντων εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ Διδασκαλείου, τῆς Βουλῆς, ἧτις ἀμόμφω-

νως ἄνευ διακρίσεως πολιτικῶν μερίδων ἐψήφισε τὸν σχετικὸν Νόμον» τοῦ προέδρου αὐτῆς κ. Ἀντωνίου Μιχελιδάκη «ὅστις ὡς ἄλλος Κιγκινιάτος» μεταβαίνει ἐκαστοτε ἀπὸ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ὁσάκις αἱ ἀνάγκαι τῆς Πατρίδος καλέσωσιν αὐτόν, τοῦ πρῶτον ἐπὶ τῆς Παιδείας Συμβούλου κ. Ν. Γιαμαλάκη, ὅστις διὰ τῶν Παιδαγωγικῶν τμημάτων ἂ προσήρτησε τοῖς Γυμνασίοις ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς ἰδρύσεως τοῦ Διδασκαλείου καὶ αὖ τὰς πρὸς τὴν Ἐκπαίδευσιν τῆς Κρήτης ὑπηρεσίας θὰ ἀναγράψῃ ἡ ἱστορία», καὶ τῶν καθηγητῶν ὀνομαστικῶς οἵτινες ἀνέλαβον καὶ ἐκτελοῦσι μετὰ ζήλου ὑπηρεσίαν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ· καὶ κατέληξεν ἐπικαλεσθεὶς πάντων τὴν συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ μεγάλου σκοποῦ ὃν ἐπιδιώκει τὸ Διδασκαλεῖον.

Μετὰ τὸν λόγον τοῦ κ. Διευθυντοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κύριος Εὐμένιος διὰ λόγου μεστοῦ ὑψηλῶν νοημάτων ἐχαιρέτισε τὴν ἴδρυσιν τοῦ Διδασκαλείου ὡς νέου πυρσοῦ δι' οὗ θὰ μεταλαμπαδεύηται τὸ φῶς τῆς Παιδείας καὶ ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ἐξύμνησε τὴν ἀκατάβλητον ἠθικὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὅστις πάσχων καὶ ταλαιπωρούμενος ἀντλεῖ νέας ἐκ τῶν παθημάτων δυνάμεις καὶ ἐκ τῆς τέφρας τοῦ ἀναγεννώμενου γίνεται πάντοτε ἀκάματος τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου φορεὺς καὶ ἐργάτης.

Μεταξὺ τῶν λόγων παρενδλήθησαν ἄσματα εἰς ἃ εἶχε παρασκευάσει τοὺς μαθητὰς ὁ κ. Εὐ. Μπαμιέρης, ἐν τέλει δ' ἐψάλη ὁ Κρητικὸς καὶ ὁ ἐθνικὸς μας ὕμνος, μεθ' ὃ ἐξητωκραύγασαν ὑπὲρ τοῦ Ἠγεμόνος, ὑπὲρ τῆς Κρήτης καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως.

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΚΡΗΤΗ

Ἐκδρομαὶ Γυμνασίου Ἡρακλείου. Τῇ 1 Νοεμβρίου ὁ καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν κ. Ν. Νυστεράκης παραλαβὼν τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως τοῦ Γυμνασίου ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς Κορώνη-Μαγαρὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐνθα περιέγραψεν αὐτοῖς τὸ γραφομέτρον καὶ ἐξηγήσας τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, μεθ' ὃ οἱ μαθηταὶ ἠσκήθησαν εἰς καταμέτρησιν ὁριζοντίων γωνιῶν.

Τῇ δὲ 3 Νοεμβρίου ἐγένετο γενικὴ ἐκδρομὴ πάντων τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου μέχρι Κνωσοῦ ἀπὸ πρωῆς μέχρι ἐσπέρας διαρκέσασα. Ἀφ' οὗ οἱ μαθηταὶ ἐξῆλθον τῆς πύλης τοῦ φρουρίου ὁ καθηγητὴς τῶν Φυσικῶν κ. Στ. Γεωργίου ἀποσπᾶς τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως ἐδίδασκεν αὐτοὺς κατ' ἰδίαν περὶ ἀπολιθώσεων μετὰ ὑποδειγμάτων, περὶ σχηματισμοῦ φυτικῆς γῆς διὰ τῆς καταπίψεως τῶν διαφόρων πετρωμάτων ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἀναμίξεως τῶν ὑποτρυμμάτων μετὰ ὀργανικῶν οὐσιῶν καὶ περὶ συμφώνου καὶ ἀσυμφώνου διαστροφῆς τῶν ὑδατογενῶν πετρωμάτων μετὰ ὑποδειγμάτων, αἱ δὲ λοιπὰ τάξεις ἐπροχώρησαν κατ' εὐθείαν εἰς Κνωσὸν ἐνθα ὑπὸ τὴν σκιάν ἐλαιῶν διανήντησαν αὐτοὺς ἔπειτα καὶ οἱ τῆς Β' τάξεως μαθηταί. Ἐκεῖ ὁ μὲν Γυμνασιάρχης κ. Ι. Περγικάρχης ὠμίλησε διὰ βραχέων περὶ τῆς σημασίας τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης ὡς σπουδαιότατου κλάδου τῆς καθόλου ἱστορίας συντελοῦσης εἰς διαφώτισιν τοῦ βίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων, ὁ δ' ἐν Ἡρακλείῳ ἐφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Ἰωσήφ Χατζηδάκης ὅστις μετ' εὐγενοῦς προθυμίας ἀποδεξάμενος τὴν πρόκλη-

σιν τοῦ γυμνασιάρχου, παρηκολούθησε τὴν ἐκδρομὴν ἐπιδεικνύων τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τόπου τὰ ἀνεσκαμμένα μέρη ἐξηγεῖ ἐκάστου τὴν σημασίαν. Ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ὅπερ οἱ ἀρχαιολόγοι παραδέχονται ὅτι ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μίνως ἢ τινος τῶν διαδόχων αὐτοῦ τῶν εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν ἀνηκόντων, ὁ κ. ἐφορος ἐξηγήσας τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομίας, ἐπέδειξε τὰς πλήρεις πίθων ἐπιμήκεις ἀποθήκας, ἐν αἷς εὐρέθησαν αἱ πινακίδες αἱ φέρουσαι τὰ πρωτοκρητικὰ γράμματα, ὠδήγησεν ἔπειτα εἰς τὸ διαμέρισμα ἐνθα σώζεται ἐπὶ ὁ βασιλεὺς θρόνος· εἶτα κατήλθον εἰς τὸν πρὸς ἀνατολὰς τῶν ἀνακτόρων κείμενον Λαδύρινθον, εἰς ὃν ἄγει ἐλικοειδὲς πολύπλοκον σύστημα κλιμάκων, ἐξ ὧν οἱ ἀρχαιολόγοι πείθονται ὅτι οὗτος ἦν ἀληθῶς ὁ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος γνωστός Λαδύρινθος, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ κ. Evans. Μετὰ τὸν μακρὸν τοῦτον ἀρχαιολογικὸν περίπατον ἐπὶ δύο σχεδὸν ὥρας παραταθέντα, οἱ μαθηταὶ εἰς ὁμίλους διαιρεθέντες ἔφαγον ὃ, τι ἕκαστος ἔφερεν ἐν τῷ σακκιδίῳ του τὸ δ' ὑπόλοιπον τοῦ χρόνου κατηνάλωσαν εἰς ἐλευθέρας γυμναστικὰς παιδιὰς ὑπὸ τὴν ἐπίδωξιν καὶ ὁδηγίαν τοῦ γυμναστοῦ κ. Ν. Φουντουλάκη καὶ ὅτε πλέον ἦτο καιρὸς πρὸς ἐπάνοδον ὁ γυμνασιάρχης συγκαλέσας πάντας ἀνέγνωσεν αὐτοῖς ἐγκύκλιον γράμμα τῆς ἐν Ζακύνθῳ Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς παρασκευὴν τῶν ἐπὶ τῇ ἐκατονταετηρίδι τοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ ἐορτῶν προέτρεψεν τοὺς μαθητὰς εἰς προαιρετικὸν ἔρανον ὑπὲρ τῶν ἐορτῶν τούτων, τὴν δ' ὁμίλιαν του ἐπεσφράγισεν ὁ ὑπὸ τοῦ Σολωμοῦ πεποιημένος ἐθνικός ὕμνος ψαλεὶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Μετὰ ταῦτα οἱ μαθηταὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν τὸ βῆμα ρυθμιζόντες ἐναλλάξ ἢ πρὸς τὸν ἦχον αὐλοῦ ὃν τῶν μαθητῶν τις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, ἢ πρὸς ᾠσματα γυμναστικὰ οὕτως ὥστε πάντες ἔμειναν κατρυχαριστημένοι ἐκ τῆς ἐκδρομῆς ταύτης ἣν ἐκτάκτως νύνησεν καὶ τῆς φύσεως ἢ ὅλως ἐαρινῇ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν περιβολῇ.

Μαθητικὴ στολὴ. Ὁ Σύλλογος τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Γυμνασίου καὶ χάριν εὐπροσώπου παραστάσεως τῶν μαθητῶν ἐν τῇ νουνονίᾳ, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς εὐκολωτέρας ἐπιδιδάσεως τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ σχολείου συνέστησεν αὐτοῖς νὰ φορῶσι στολὴν ὁμοιόμορφον, ἣν καίτοι δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ, φοροῦσιν ἥδη περὶ τοὺς 30 μαθητὰς. Ἡ στολὴ ἔχει κανονισθῆ ὥδε: 1) Πηλίκιον ναυτικὸν χρώματος βαθέος κυανοῦ φέρον ἐν μὲν τῇ προμετωπιδί τὸν ἀριθμὸν τοῦ μαθητοῦ ἐντὸς στεφάνης ἐκ κλάδων δάφνης κύκλω δὲ 1—4 σειρὰς σειρητιῶν χρυσοῦντος χρώματος, δι' ὧν διπλοῦται ἡ τάξις εἰς ἦν ἀνήκει ὁ μαθητής. 2) Ἀμτέχονον βαθέως κυανοῦ χρώματος μετὰ περιλαίμιον ὀρθιον κιτρίνου χρώματος, ὡς τῶν μαθητῶν τῆς ἐν Ἀθήναις στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, μετὰ ἐπίχρυσον μεταλλικὰ κομβία εἰς τὰς χεῖρας καὶ μετὰ ἐπωμίδας φειούσας ἐπιγράμματα χρώματος κυανοῦ καὶ ἐν μέσῳ τὰ γράμματα Γ. Η. Τὴν αὐτὴν ἀκριδὲς στολὴν ἐμμήθησαν καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Διδασκαλείου μετὰ μόνον τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ ὀρθὸν περιλαίμιον ἀντὶ κιτρίνου χρώματος ἔχει βυσινί. Τὴν πρώτῃν ἐπίσημον παρουσίαν τῆς στολῆς ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου τῇ 11 Νοεμβρίου, ἐορτῇ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ἐν στρατιωτικῇ παρατάξει προπορευόμενοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς κατὰ τὴν λιτανεῖαν, ἥτις διεξέθετο διὰ τὸν κεντρικώτερον ὁδὸν τῆς πόλεως ἐσταμάτησε ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Νομαρχίας, ἐνθα ἐψάλη δέσπας ἐπὶ τῇ αἰθρᾷ ἐπανόδῳ τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος τοῦ Πρίγκιπος Γεωργίου πασῶν τῶν ἀρχῶν παρισταμένων.

Τῇ 27ῃ Νοεμβρίου μ. μ. ἐξέδραμον μέχρι τῆς παρὰ τὸ χωρίον Νεροκούρου πηγῆς Ῥαφιδόλι

οι μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου Χανίων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Γυμνασιάρχου καὶ τῶν καθηγητῶν αὐτῶν· παρὰ τὴν θέσιν «Ξυλοκαμάραν» ὁ καθηγητὴς κ. Π. Ζολινδάκης ἐξέθηκε διὰ βραχέων τὰ δραματοποιήσεντα ἐκεῖ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1897, ἀφ' οὗ δ' ἐψήσασαν εἰς τὸ τέρας τῆς ἐκδρομῆς καὶ ἀνεπαύθησαν ἐπ' ὀλίγον ἐπέστρεψαν περὶ δυσμᾶς ἡλίου εἰς τὴν πόλιν· κατὰ τὴν πορείαν ὅπου ἡ ὁδὸς ἐπέτρεπε, τὸ βῆμα ἐρρυθμίζετο πρὸς ἄσματα ἢ πρὸς τύμπανα καὶ σάλπιγγας.

ΕΛΛΑΣ

Ἐν τῷ Ἀκαδημαϊκῷ Ταμείῳ, τῷ πρὸ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους ὑπὲρ τοῦ Ἑθνικοῦ Στόλου συσταθέντι, ὑπάρχει ἤδη κατατεθειμένον ποσὸν 40,000 δραχμῶν.

Ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου παρεκάλεσε τὸν νέον ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Μουφιδάτον ἵνα ληθῇ πρόνοια περὶ ἀνεγέρσεως Φυσιολογικοῦ Ἑργαστηρίου, οὗ ἡ ἀνάγκη κατεδείχθη πρὸ πολλοῦ καὶ ἀνευρέθη καὶ τὸ κατάλληλον γήπεδον, τὸ ὀπισθεν τοῦ Χημείου. Ὁ ὑπουργὸς διεβεβαίωσε τὸν Πρύτανην ὅτι τάχιστα θὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ιδρύματος τούτου ὑπὲρ οὗ καὶ ἄλλοτε εἰργάσθη.

Ἡ ἰδέα τῆς ἰδρύσεως Μεγάλου τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἐν Ἀθήναις δαπάνη τοῦ Γρ. Μαρασλῆ, τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου, ἐγκατελείφθη ὀριστικῶς, ἐνεκα τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ πρὸς τοῦτο ποσοῦ πρὸς ἀνέγερσιν Διδασκαλείου καὶ Βιομηχανικῆς καὶ Ἑμπορικῆς Ἀκαδημίας. Ἐπὶ τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ δωρεᾷ ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις δι' εὐχαριστηρίου γράμματος ἐξέφρασε τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας εἰς τὸν κ. Μαρασλῆν.

Ὁ πρίγκις Νικόλαος ἔλαβεν ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γρηγορίου Μαρασλῆ δι' ἧς ἀναγγέλλει αὐτῷ ὅτι προσφέρει τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὴν κατασκευὴν ἐν Π. Φαλήρῳ μεγάλου ἐνυδρείου κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἐν Βιέννῃ Καίσαροβασιλικοῦ ἐνυδρείου. Ὁ πρίγκις εἶχεν ἀποστείλει ἐπίτιδες εἰς Ὀδησὸν τὸν διευθυντὴν τοῦ ζωολογικοῦ κήπου κ. Ν. Γερμανὸν μετ' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν ἐθνικὸν εὐεργέτην, ἵνα ἐκθέσῃ αὐτῷ λεπτομερῶς τὸ πρᾶγμα, ἔλαβε δὲ ἤδη ἐπιστολὴν τοῦ Γρηγ. Μαρασλῆ ἀποδεχόμενον νὰ καταβάλῃ πᾶσαν τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτηθεμένην δαπάνην. Ὁ κ. Γερμανὸς ἀπῆλθεν εἰς Βιέννην πρὸς μελέτην τοῦ ἐκεῖ ἐνυδρείου ἵνα κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τούτου διοργανωθῇ καὶ τὸ ἐν Φαλήρῳ δι' οὗ πλὴν ἄλλων θὰ μεταφτευθῇ εἰς τὰς Ἑλλ. θαλάσσας ὁ σπῆγγος τῆς Βαρδαρίας καὶ θὰ ἀναπτυχθῇ καὶ τὸ ἀγνωστὸν σήμερον ἐν Ἑλλάδι ἐμπόριον τοῦ κοραλλίου.

Τὴν ἐσπέραν τῆς 21ης Νοεμβρίου ἐδόθη ἡ πρώτη παράστασις ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ Ἀθηνῶν. Πλὴν τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας παρευρέθη καὶ ὅλη ἡ ἐκλεκτὴ τῆς πρωτευούσης κοινωνία. Μετὰ τὴν ἀνάκρουσιν τοῦ Ἑθνικοῦ ὕμνου ἐξετελέσθη ἡ Flora mirabilis τοῦ Σαμάρα μεθ' ὃ ὁ Ταδουλάρος ἀπύγειλε τὸν μονόλογον τῆς «Μαρίας Δοξαπατρῆ» τοῦ Βερναρδάκη ἐκ τῆς πέμπτης πράξεως. Εἶτα ἐδόθη ἡ κωμῶδια ὁ «Θάνατος τοῦ Περικλέους» τοῦ μακαρίτου Κορομυλά, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ κωμῶδια «Ζητεῖται ὑπηρέτης» τοῦ Ἀννίνου. Οἱ παρευρέοντες κατενθουσιάσθησαν ἐκ τῆς πρώτης ταύτης παραστάσεως.

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἐκθεσίς τοῦ Παρθαδοῦ, εἰς ἣν θὰ λάβωσι μέρος οἱ κυριώτατοι τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, θὰ ἀνοίξῃ τὴν 1 Δεκεμβρίου, τελευταῖον δὲ ὅριον ἀποδοχῆς τῶν ἐκθεμάτων ἦτο ἡ 24 Νοεμβρίου. Τὴν ἐκθεσὶν ἀνέλαβεν ὁ πρίγκις Νικόλαος ὑπὸ τὴν προστάσιν του.

Μετὰ τὴν στερέωσιν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Παρθενῶνος ἥτις περατοῦται ἐντὸς ὀλίγου, θὰ ἀρ-

χίσωσιν αἱ ἐργασίαι πρὸς ἐπισκευὴν τοῦ ἀνατολικοῦ τοῦ ναοῦ μέρους οὗ αἱ βλάβαι εἶναι μείζονες, καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἀπαιτήσωσι πολὺν χρόνον πρὸς ἐπιδιόρθωσιν.

Ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ἐκ Παρισίων ὁ μετακληθεὶς Γάλλος δενδροκόμος κ. Σανιτό, ὅστις θὰ περιέλθῃ πάντας τοὺς Γεωργικοὺς σταθμοὺς καὶ τὰς κυριώτερας πόλεις τοῦ Κράτους διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὸν τρόπον τῆς ψυτεύσεως τῶν διαφόρων δένδρων ὁπωροφόρων καὶ μὴ.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Ἡ ἐτήσιος δύνωδος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλβετῶν καθηγητῶν ἀπεφάσισεν ἐφέτιος ἵνα εἰσαχθῇ εἰς τὰ ἐλβετικά γυμνάσια ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἡ ἐπιστημονικῶς ὀρθότερα προφορὰ τοῦ c ὡς k, καὶ τοῦ i πρὸ τοῦ i ὡς t· ὥστε τὸ Caesar θὰ προφέρεται Κέζαρ ἀντὶ Τσέζαρ, τὸ Cicero = Κίκερο, οὐχὶ Τσίτσερο, τὸ commentatio = κομεντάτιο, οὐχὶ κομεντάτιο, κτλ.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗ

Ὁδὸς Μπέττολο ἐν Χανίοις

Εὐρίσκονται καὶ πωλοῦνται χονδρικῶς καὶ λιανικῶς εἰς τιμὰς ἀνεπιδέκτους συναγωνισμοῦ πάντα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη, προσερχόμενα ἐκ τῶν ἀρίστων ἐργοστασίων τῆς Εὐρώπης.

Ἰδίως δέ: Μεταλλικὰ ὕδατα, Ἰατρικοὶ οἶνοι, Φύσιγγες (Amplexes) κακοδυμλικοῦ νατρίου εὐρωπαϊκῆς κατασκευῆς, Γαλάκτωμα τοῦ ἐλαίου τοῦ ἡπατος τοῦ ὀνίσκου μετὰ φωσφορικῆς ἀσβέστου καὶ σόδας εὐγεστον καὶ λίαν εὐληπτον, ἀρωματικόν, περιέχον 50 τοῖς ἑκατὸν καθαρὸν ἔλαιον, παρασκευαζόμενον ἐν τῷ Φαρμακείῳ καὶ συνιστώμενον θερμῶς ὑπὸ πάντων τῶν σπουδαίων ἱατρῶν.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΥΠΟ

ΑΝΔΡ. Ι. ΜΠΙΚΑΚΗ

Ὁ τελειότατος τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων, ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συμβουλίου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας πωλεῖται ἀντὶ μιᾶς χρυσῆς δραχμῆς εἰς ἅπαντα τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ Κρήτῃ βιβλιοπωλεῖα.

Ἀρχικὴ πώλησις χαρτοπωλεῖον Δ.Κ.Κοκκινάκη 121 ὁδὸς Αἰόλου ἐν Ἀθήναις.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ “ΕΣΤΙΑΣ,,

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

Πρόφην Γ. Καδόβην

44 Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 44

Πάντα τὰ διδασκτικὰ βιβλία

ἔτι δὲ

φιλολογικὰ, ἱστορικὰ, θρησκευτικὰ, Γεωργικὰ καὶ ποικίλα ἄλλα συγγράμματα εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς.

Ὁ νεωστὶ ἐκδοθεὶς γενικὸς Κατάλογος αὐτοῦ πέμπεται δωρεάν παντὶ τῷ αἰτοῦντι.